

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΟΥΛΑΣ

Τὰ χαρτιά ὡς μέσον μαντείας. Ποιοὶ τὰ ἀνεκάλυψαν. Ἡ τελειοποίησις των. Αἱ εἰκόνες των. Τράπουλες περιφημῆς. Τὰ χαρτιά στὴ Γαλλικῇ Ἐπανάστασι. Ἡ παλινέρθωσις τῶν βασιλέων, κ.λ.π. κ.λ.π.

«Ὅλοι μας μποροῦν νὰ ξέρομε νὰ παίξουμε κολτσίνα, μπαζαρά, πόκερ κ' ὀτιδήποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ χίλια δύο παίγνιδια τῆς τράπουλας - μὰ λίγοι ὅμως εἶνε ἐκεῖνοι πού ξέρουν καὶ τὴν ἱστορία τῆς. Μὴ σὰς φανῆ παραξένο. Ὅπως κάθε ἄλλο πράγμα ἔτσι καὶ ἡ τράπουλα ἔχει καὶ αὐτὴ τὴ δική της ἱστορία.

Ἄν δὲν βαρυνέστε ἀκούστέ τὴν, τώρα μάλιστα πού καὶ μετὰ τὶς γιορτὲς ἀκόμη εἶνε ὀπωσιδῆτοτε ἐπίκαιρη.

Οἱ εἰδικοί, λέγουν ὅτι τὸ μέσον αὐτὸ τῆς διασκεδάσεως τὸ εἶχαν πρῶτοι ἀνακαλύψει οἱ Ἴνδοι καὶ οἱ Σίνοι ἐδῶ καὶ χίλια χρόνια καὶ ὅτι ἀπ' αὐτοῦς τὰ πήσαν κατόπιν οἱ Ἑσθραῖοι καὶ τὰ ἐτελειοποίησαν. Ἄλλοι πάλιν ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν εἶνε καθόλου παράξενο ἢ ἐφευρέσις τῶν χαρτιῶν νὰ ἔγινε ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦς Ἑσθραῖοις ὅπως ἔγινε καὶ ἡ ἐφευρέσις τῆς τυπογραφίας, τῆς πυριτιδῆς καὶ τῶσαν ἄλλων.

Τὸ βέβαιον ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶνε ὅτι τὰ παίγνιδια δὲν ἐχρησίμευαν στὴν ἀρχὴ ὅπως σήμερα γιὰ τὰ γνωστὰ παίγνιδια. Τὰ χρησιμοποιούσαν τότε ἰδίως γιὰ μαντικούς σκοποὺς διάφοροι εἰδικοί, ὅπως ἄλλως τε καὶ σήμερα συμβαίνει μὲ τὶς χαρτομάντισσες. Γι' αὐτὸ τὰ χαρτιά τότε εἶχαν ζωγραφημένους ἀπάνω διάφορες περιέροες μορφές, διαβόλους μὲ κόκκινα χρώματα μὲ οὐρὲς χωρὶς ἀριθμοὺς καὶ γωρὶς τίποτε ἄλλο διακοσμητικόν.

Ἐταὶ οὐγὰ - σιγὰ ἄρχισαν νὰ γίνονται ἀπὸ μέσον μαντείας μέσα οἰκογενειακῶν διασκεδάσεως καὶ τυχεῶν παίγνιδιῶν. Τότε ἀκριβῶς ἐχρησιμοποίησαν καὶ τὶς κοκκίδες καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγο τοὺς ἀριθμοὺς. Ἄλλὰ ἦσαν τόσα πολλὰ τὰ φύλλα τῆς τράπουλας - ἐκατὸ ἢ καὶ διακόσια ἀκόμη - ὥστε κατανήσαν δυσμεταγρήσιστα. Μὲ τὸν καιρὸ τὰ λιγώστευαν καὶ τάξαμεν ὅσα εἶνε σήμερα.

Ἡ ὀνομασίαις κοῦπα, ντάμα, μπα-στοῦνι κ. λ. π. εἶνε ἰταλικές: corra, danara, bastore, οἱ δὲ γάλλοι συνείδησαν παλαιότερα νὰ βάζουν ἀπὸ κάτω στὶς εἰκόνες καὶ ὀνόματα: Ἄ-λ-έ-ξ-α-ν-δ-ρ-ο-ς, Π-α-λ-λ-ά-ς, Ἰ-ο-υ-δ-ή-θ-καὶ λοιπά. Οἱ εἰκόνες αὐτὲς στὴν ἀρχὴ ἦσαν πολὺ κακοφτιαγμέναι καὶ πρόστυχαι, κατόπιν ὅμως ἄρχισαν νὰ ἀναθέτουν τὴν κατασκευὴν τους εἰς καλλιτέχναις πολλὰ δὲ τέτοια τραπουλόχαρτα μὲ εἰκόναις ἔφεραν ἀπὸ κάτω τὰς ὑπογραφὰς περιφημῶν ζωγράφων τῆς ἐποχῆς καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν φυλάσσονται ἀκόμη καὶ σήμερα εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον καὶ κάθε ἓνας μπορεῖ νὰ τὰ βλέπῃ ὡς ἀνάμνησις παιλαῖαις ἐποχῆς.

Μεταξὺ τῶν χαρτιῶν τοῦ Μουσεῖου αὐτοῦ διατηρεῖται πολὺ καλὰ ἀκόμη καὶ μία περίφημη καὶ ἱστορικὴ τράπουλα τοῦ 1500, πού εἶνε ζωγραφισμένη ἀπὸ διάσημον ζωγράφον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατὰ παραγγελίαν τοῦ δούκῆ τῶν Μεδιολάνων Φιλίππου Βισκόντι, ὁ ὅποιος καὶ τὰ ἐπλήρωσε μὲ 1500 δουκάτα! Ποσὸν σημαντικὸν βέβαια γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Στὴ Γαλλία μέχρι τῆς μεγάλης Γαλλικῆς Ἐπανάστασεως τὰ τραπουλόχαρτα ἔφεραν τὰ τρία κρῖνα τῆς Δυναστείας τῶν Βουρβανῶν ἀλλ' ὅταν ἐξέσπασε ἡ ἐπαναστατικὴ θύελλα καὶ ἐξεκρίσθη ὁ βασιλικὸς θεσμός, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνουν ἀθικτα καὶ τὰ χαρτιά τῆς τράπουλας καὶ νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ παριστάνουν ἀκόμη βασιλεῖς καὶ βασιλίσσας ὅπως πρῖν.

Ὁ μὲν λοιπὸν βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἐξωρίσθησαν ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν ὄψιν τῶν ἀσπίων τούτων χαρτιῶν καὶ ἀντικατεστάθησαν ἀπὸ περιφημοὺς σοφοὺς ἢ ὁραῖαις κυρίας τῆς ἐποχῆς ἢ καὶ ἥρωας. Ὁ φάντης ἀντικατεστάθη μὲ Ρωμαιοὺς ἢ Γάλλους στρατηγούς ἢ καὶ μὲ Sansculottes (*) ἀκόμη σύμφωνα μὲ τὴν ὁρῆξιν τοῦ κατασκευαστοῦ.

Ἄλλ' ὅταν ἐπεκράτησε κατόπιν ὁ Ναπολεὼν καὶ ἐπέβαλε τὴν Αὐτοκρατορίαν τότε ἐτανέφερε πάλιν ἐκ τῆς ἐξουρίας καὶ τοὺς παληοὺς βασιλεῖς καὶ τὶς βασίλισσας. Ἐδόθη δὲ εἰδικὴ παραγγελία εἰς τὸν ἐνδοξον ζωγράφον τοῦ καιροῦ ἐκείνου Δαβὶδ νὰ κατασκευάσῃ

(*) Sansculottes, οἱ περίφημοι ξεβράκοτοι τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασεως.

μὲ καλλιτεχνικὸν τρόπο τὶς βασιλικῆς αὐτῆς εἰκόναις.

Ἡ εἰκὼν ἐκείνη ἐτελειώθη ἀπὸ τὸν πρῶτον, κατεσκευάσθησαν δὲ ἀναρίθμητα ὕστερα ἀντίτυπα αὐτῶν.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην χρονολογοῦνται καὶ οἱ σημερινοὶ βασιλεῖς τῆς δικῆς μας τράπουλας.

Οἱ ποιῆτες ἐναντίον τῶν χαρτοπαζιζόντων κατὰ τὶς διάφορες ἐποχῆς ἦσαν ἀσθηρότατοι. Στὴ δική μας τὴν ἐπτάνησον, στὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς, ἀπέκοπταν τὸ χεῖρ ἐκείνων τοὺς ὁποίους συνελάμβαναν νὰ παρτοπαίζον.

Καὶ σήμερον οἱ νομοθεσίαι τῶν περισσοτέρων κρατῶν τιμωροῦν τοὺς χαρτοπαζιζόντας μὲ φυλάξιον καὶ μὲ χρηματικὸν πρόστιμον.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

Τ' ΑΗΔΟΝΙ, ΤΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

ΤΟΥ ΚΑΤΟΥΛΑ ΜΑΝΤΕΣ

Τ' ἀηδόνι κελαϊδοῦσε παραπονεμένο :

— Ἀλλοίμονο, εἶμαι δίχως εὐωδιά !

Τὸ μαργαριτάρι ἔλεγε :

— Ἀλλοίμονο, δὲ μπόρω νὰ τραγουδήσω !

— Ἐγὼ τὸ φτωχὸ λυποῦμαι πού δὲν ἔχω οὔτε τὴ λαλιά τοῦ ἀηδονιοῦ οὔτε τὶς ὄχρες ἀναλαμπῆς πού τρεμουλιάζουν στὸ μαργαριτάρι, ἀπαντοῦσε ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶ τὸ τριαντάφυλλο.

Περωνώντας ἀπὸ κελ ἀνοῦσα τ' ἀηδόνι, τὸ μαργαριτάρι καὶ τὸ τριαντάφυλλο νὰ λέν αὐτὰ τὰ παρῶπινα καὶ δὲ μπόρῃ νὰ κρῦψον τὸν πόνο πού ἔνιωσα βαθεῖα μου. Γι' αὐτὸ προσάθησα νὰ τὰ παρηγοήσω.

— Εἶνε ἀδύνατο, τοὺς εἶπα, νάχετε ὅλα τὰ χαρίσματα μαζί. Ἐπένα ἀηδόνι σὲ ζηλεύουν ὅλοι γιὰ τὸ γλυτὸ κελάδιμά σου πού σκορπᾷς χαροῦμένο στὴν ἥσυχν νόχα. Ἐπένα μαργαριτάρι γιὰ τὸ χρώμα σου μοῖζει μὲ δάκρυ ποῦσταξαι ἀπὸ τὸ μακροῦν φεγγάρι. Κι' ἐπένα τριαντάφυλλο γιὰ τὴν εὐωδιά σου σάν τὰ χεῖλη τῆς παρθέναις ποῦνε πρωτόβγαλη στὴν ἀγάπη !

Τότε τὸ ἀηδόνι, τὸ μαργαριτάρι καὶ τὸ τριαντάφυλλο μοῦ ἀποκριθῆσαν ὅλα μαζί.

— Ὡς τὰ χεῖς αὐτὸ νομίζαμε κι' ἐμεῖς, ἡ εὐωδιά, τὸ φῶς καὶ τὸ τραγοῦδι μᾶς γέμιζαν χαρὰ καὶ μᾶς ὑψώναν ξεχωριστὰ πάνω ἀπὸ τ' ἄλλα πλάσματα τῆς γῆς. Μὰ σήμερα στάθηκε κατὶ παράξενο... Πέρασε κοντὰ μας μιά κόρη...

— Πού τραγουδοῦσε καλλίτερα ἀπὸ μένα, εἶπε τ' ἀηδόνι.

— Ποῦλαμπε περισσότερο ἀπὸ μένα, εἶπε τὸ μαργαριτάρι.

— Πού εὐωδίαζε καλλίτερα ἀπὸ μένα, εἶπε τὸ τριαντάφυλλο.

Καὶ τὰ τρία μαζί τότε πρόσθεσαν μὲ ζήλεια :

— Μόλις τὴν εἶδαμε κοντινάμει νὰ σβουτοῦμε ἀπὸ τὸ κακό μας : εἶχε ἐνομένα στὴν ὄψη τῆς καὶ τὰ τρία χαρίσματα μαζί πού θαρροῦσαμε πὸς ἔργα μονάχα στολιζάνε.

Ἐγὼ συλλογίστηκα λίγο κι' ὕστερα τοὺς εἶπα :

— Τὰ ξέρω ὅλα : πέρασαν ἀπὸ δῶ, καθὼς φαίνεται, ἡ κόρη πού ἀγαπᾷ... Λημονήστε τώρα τὸ κακό πού σὰς ἔκανε ἀθέλα τῆς. Θὰ τὴν παρακαλέσω ἀργότερα νὰ μὴν ξαναπεράσῃ περὶ ἀπὸ δῶ κι' ἔτσι δὲ θὰ ταπεινωθῆτε ποτὲ μπροστὰ τῆς, γιὰ τὴν πρῆξιν νὰ ξέρετε πὸς ἀπ' ὅλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα ἡ κόρη πού ἀγαπᾷ εἶνε ἡ μόνη ποῦχε στὸ πρόσπο τῆς ἐνομένα τὴν εὐωδιά σου, τριαντάφυλλο, τὸ τραγοῦδι σου, ἀηδόνι, καὶ τὴ λάμψη σου μαργαριτάρι...

ΕΠΙΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλο τοῦ «Μπουκέτου» κάτωθι τοῦ διηγήματος «Ματωμένο Κορμί» τοῦ Ρώσου συγγραφέως Νικολάϊ Γκογκὸλ ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἡ ὑπογραφή Λέροντωφ.